

II8115

Maria Dorina Pașca

Împreună, fără... discriminare!
(ghid pluri-tematic)

U.M.F. Târgu-Mureș

* 1 1 0 0 1 2 1 7 6 *

Biblioteca

11 8113

Maria Dorina Pașca

Împreună, fără...

discriminare!

(ghid aplicativ-tematic)

Universitatea de Medicină, Farmacie,
Științe și Tehnologie din Târgu Mureș

BIBLIOTECA

Inv. Nr. ...203.238.

2018

25.IUL. 2022

Autor: Maria Dorina Pașca

Referenți: Ceană Daniela - Edith
Csibi Șandor

Text © Copyright 2018: Editura University Press Tîrgu Mureș
Ilustrații © Copyright 2018: Editura University Press Tîrgu Mureș

Editura University Press este recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice din
Învățământul Superior (CNCSIS) - Cod 210.

Toate drepturile rezervate. Reproducerea, parțială sau integrală, este interzisă fără acordul scris
al Editurii University Press sau al autorului, indiferent de modalitățile de multiplicare:
fotocopiere, scanare, traducere, transcriere etc.

Tehnoredactare:

Tipar: Centrul de Copiere și Multimedia - University Press Tîrgu Mureș, 2018

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PAȘCA, MARIA DORINA

Împreună, fără... discriminare! / Maria Dorina Pașca ; (ghid aplicativ-tematic). -
Tîrgu Mureș : University Press, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-973-169-522-8

61

Editura University Press

Director de editură: Prof. univ. dr. Morariu Horia Silviu

Corespondență /comenzi: UMF Tîrgu Mureș, România

Adresa: Tîrgu Mureș, Str. Gh. Marinescu, Nr. 38, cod 540139

E-mail: editura.universitypress@umftgm.ro

Tel./Fax: +40.265.208932 Tel.: +40.265.215551/ int.126

Cuprins

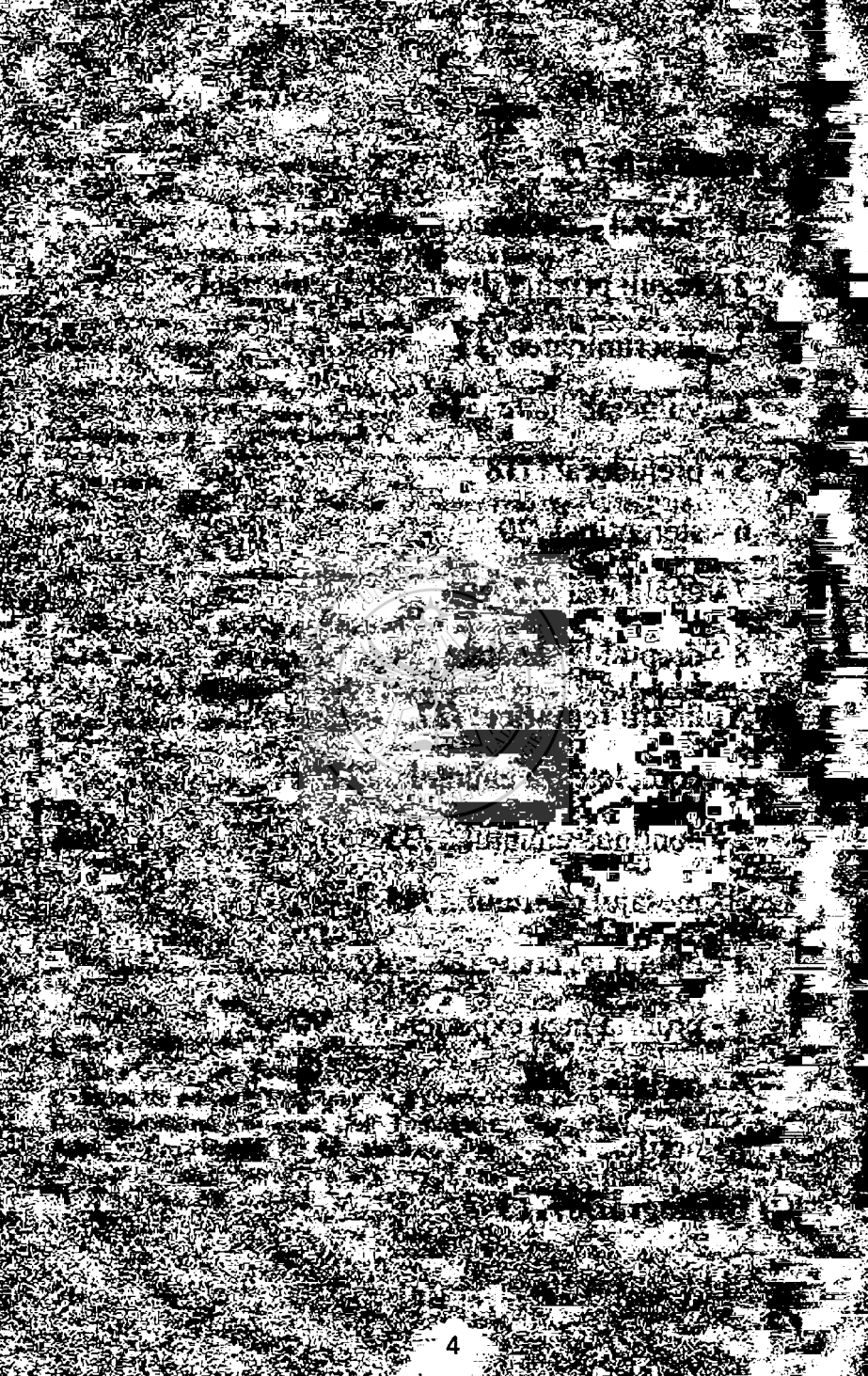
A) Concepte: /7

- 1 - grupul persoanelor vulnerabile /7
- 2 - reguli privind diversitatea culturală /9
- 3 - discriminarea /13
- 4 - vulnerabilitatea /16
- 5 - prejudecata /18
- 6 - stereotipul /20
- 7 - egalitatea /22
- 8 - dreptul la sănătate /24

B) Aplicații tematiche: /27

- 1 - completează enunțul... /27
- 2 - continuă enunțul... /35
- 3 - mesajul citatului... /45
- 4 - opinia ta, contează... /49
- 5 - propria mea experiență... /90
- 6 - nu uita... /96
- 7 - notițe... /99

C) Bibliografie /113

Despre...

Ghidul aplicativ-tematic, **Împreună, fără... discriminare!**, reprezintă modalitatea logistică prin care se aprofundează cunoștințele legate de caracteristicile grupurilor vulnerabile din sistemul de sănătate, implementate prin prisma elementelor de etică și non-discriminare.

Concept practic, ca punct de reper în recunoașterea dar și rezolvarea situațiilor problemă, ghidul aplicativ-tematic, **Împreună, fără... discriminare!**, completează în mod personal, atractiv, plăcut, interesant, inteligent, tolerant și creativ, partea de teorie a cunoștințelor dobândite în acest domeniu cognitiv al eticii și non discriminării.

Fiind instrument de lucru, ghidul aplicativ tematic **Împreună, fără... discriminare**, crează studentului posibilitatea de a se implica direct, prin propriile păreri, concepte și exemple, experiențele sale de viață fiind astfel binevenite, aducând elementul de

personalitate al acestuia, prin noile identități cognitive, instructiv- educative și nu numai.

În acest context, ghidul aplicativ-tematic, **Împreună, fără... discriminare!**, răspunde constructiv și creativ unei cerințe educaționale, pornind de la ideea de egalitate și având ca motto:

“respectă ca să fii respectat”

Conf. univ. dr. psih.
Maria Dorina Pașca

A) Concepte

1. Grupul persoanelor vulnerabile este format din:

a) Copii (de ce?)

b) Femei însărcinate (de ce?)

c) Bătrâni (de ce?)

d) Bolnavi psihici (de ce?)

2. Cele 10 reguli privind interferențele culturale în practica medicală, țin de:

1) Identificarea culturală:

Aplicații:

- găsește o persoană din grup
- lucrează în echipă
- însușește-ți elemente de bază din cultura pacientului;

2) Metoda de comunicare:

Aplicații:

-caută să găsești un canal propriu și personal de comunicare;

-lasa-l să comunice

-găsește un „traducător” în caz extrem.

3) Bariera de limbă

Aplicații: -identifică barierele de limbaj verbal și non-verbal;

- folosește informarea non verbală, în verbală;
- dacă cunoști limba pacientului, e important să faci legătura între ce spui, la cum spui;

4) Înțelegerea:

- Aplicații:
- lasă pacientul să vorbească
  - înțelege-i mecanismul gândirii și limbajului;
  - vorbește pe înțelesul pacientului;

5) Credințele și valorile implicate:

- Aplicații:
- nu face judecății de valoare fără acoperire;
  - acceptă și opinia celuilalt
  - credința- factor de cunoaștere

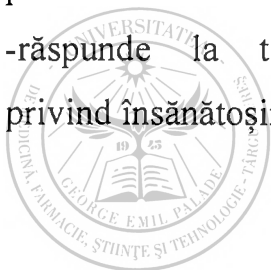
6) Încrederea:

- Aplicații:
- dovedește că ești de încredere prin ceea ce faci;

- încrederea ajută în prognosticul bolii;
- activitatea ta este “cartea de viață a... încrederii”;

7) **Însănătoșirea:**

- Aplicații:
- nu promite imposibilul
  - asigură-te că însănătoșirea este plauzibilă/veridică
  - răspunde la toate solicitările privind însănătoșirea pacientului.

8) **Dieta:**

- Aplicații:
- fă echipă bună cu nutriționistul
  - cunoaște tradițiile și obiceiurile alimentare ale pacientului
  - modifică dieta ținând cont și de modul de recuperare.

9) **Evaluarea:**

- Aplicații: - să se facă cu responsabilitate și onestitate;
-atenție la implicarea emoțională
-cunoaște diferențele culturale

10)Subiectivismul echipei medicale:

- Aplicații: -nu uita că ai depus un
-nu fă diferențe de nici un rang/fel
-suntem egali și nu... diferiți

3. Discriminarea înseamnă tratarea unei

persoane mai puțin favorabil din cauza:

-rasei

-etniei

-naționalității

-dizabilității

-religiei

-vârstei

-orientării sexuale, precum și a altor criterii interzise de lege.

Exemplu:

Refuzul de a primi pe listele medicului de familie, un pacient sau de a acorda asistență medicală pentru că este de etnie rromă (țigan).

Aplicații: -descoperă mesajul din Jurământul lui Hipocrate (extras)

“Jur! Voi îndura îngrijirea bolnavilor spre folosul lor, pe cât mă vor ajuta puterile și mintea și mă voi feri să le fac orice rău și nedreptate.”

Discriminarea reprezintă tratarea diferită a unei persoane, datorită apartenenței acesteia la un anumit grup.

Aplicații:

a) Mesajul din Rugăciunea lui Maimonides (fragment) este:

“ te implor, nu mă lăsa să mă abat de la nobila trudă de ajutorare a semenilor mei. Oțelește-mă și întărește-mi puterile trupului și ale minții ca să fiu de-a pururi gata de a le da deopotrivă ajutor celui bogat și celui sărac, celui bun și celui rău, celor ce iubesc și celor ce urăsc și nu mă lasă să văd în cel mai bolnav decât omul...”

b) Găsește trei situații privind discriminarea în sistemul de sănătate:

1.

2.

4.Vulnerabilitatea:

- a) Este un concept modern care tinde să ia locul conceptului de determinism endogen (Lăzărescu M-1994)
- b) Este un catalizator care amplifică efectul unui agent declansator fie el eveniment major sau dificultate de viață serioasă și care nu este eficace decât în legătură cu aceștia.(Tudose FI 2003)

Aplicații:

- a) -m-am simțit vulnerabil/ă atunci când

- b) -pentru mine, a fi vulnerabil/ă înseamnă

și reprezintă

c) Găsește elemente ce definesc vulnerabilitățile sistemului de sănătate:

1.

2.

3.

5.Prejudecata face referire la părerile preconcepute pe care le are cineva față de ceva, cineva fără cunoașterea directă a faptelor.

Aplicații:

- a) Explică mesajul, enunțului: “ cine nu este cu noi, este împotriva noastră;”

- b) Adevărat sau fals:

-dacă ești de la țară, ești... prost?

-bătrân și prost/tânăr și deștept?

-țiganul(romul) este întotdeauna hoț?

-dacă stai în prima bancă, ești în “banca măgarilor?”

c) Găsește situații legate de prejudecăți în sistemul de sănătate.

1.

2.

3.

6.Stereotipul, înțeles ca noțiune preconcepută și suprasimplificată a caracteristicilor tipice unei persoane sau unui grup.

Aplicații

a) Sunt adevărate sau false următoarele stereotipuri: (motivează)

-toate cadrele didactice sunt femei

-toți oamenii străzi sunt alcoolici

-toți țiganii (rromii) sunt infractori

b) creează 1-2 stereotipuri:

1.

2.

b) Găsește situații stereotipale în sistemul de sănătate:

1.

2.

3.

7.Egalitatea este principiu potrivit căruia tuturor oamenilor și tuturor statelor sau națiunilor, li se recunosc aceleași drepturi și li se impun aceleași îndatoriri, prevăzute de regula de drept;

Aplicații:

a) Pentru mine, a fi egal cu cineva, ceva, reprezintă:

b) Explică mesajul citatelor:

-“sub toate aspectele, deci tratați-vă semenii, așa cum ați dori să vă trateze ei”

-“orice ați dori să faceți pentru voi faceți-le și voi întocmai.”

c) -găsește situații de egalitate sau nu, în sistemul de sănătate

1.

2.

3.

8.Dreptul la sănătate este un drept inclusiv ce presupune libertăți cuprinzând beneficii și excluzând discriminarea

Aplicații

a) Pentru mine, dreptul la sănătate reprezintă

b) Explică mesajul enunțului:

“omul este ființă și nu obiect”

c) Găsește momente în care dreptul la sănătate în sistemul de sănătate a fost încălcat/nu s-a respectat/înțeles, a fost respectat.

1.

2

3

B Aplicații tematice

1. Completează enunțurile...

1. Mă simt discriminat/ă atunci când:

De ce?

2. Mă simt vulnerabil/ă atunci când:

De ce?

3. Am prejudecăți atunci cînd:

De ce?

4. Mă simt în minoritate atunci când:

De ce?

5. Sunt exclus/ă atunci când:

De ce?

6. Sunt tolerant/ă atunci când:

De ce?

17. Accept situația respectivă atunci când:

De ce?

8. Mă simt egal ție atunci când:

De ce?

2.Continuă enunțul...

A fii diferit/ă de ceilalți din

- a) Familie
- b) Spital
- c) Comunitate

pentru mine înseamnă

a)

b)

c)

Ai de ales între două grupuri:

-unul cu plus

-altul cu minus

Pe care îl alegi? La care te raportezi?

De ce?

Te simți discriminat/ă, dacă unii stau în picioare și alții pe scaune? Cum percepi acest fapt?

Dacă da, de ce?

Dacă nu de ce?

Te cunoști destul? Ai fost vreodată vulnerabil/ă?

Dacă da, când?

Dacă nu, de ce?

Știi cuvinte care dau viață? Le folosești?

Dacă da, care și de ce?

Dacă nu, de ce?

Cunoști cuvinte care au puterea să... ucidă? Le folosești?

Dacă da, care și de ce?

Dacă nu, de ce?

Te deranjează dacă ți se adresează cineva cu un apelativ ce devine mai târziu o... poreclă?

Dacă da, care și de ce?

Dacă nu, de ce?

Accepți să fii criticat/ă fără motiv?cum
reacționezi?

Dacă da când și de ce?

Dacă nu, de ce?

Accepti să fii lăudat/ă atunci când meriți?

Dacă da, de ce?

Dacă nu, de ce?

Compune un exercițiu-joc, după modelele avute anterior:

3. Găsește mesajul...

“oricum te-ai simți, scoală-te în fiecare dimineață și pregătește-te, să-ți răspândești lumina” (Paulo Coelho-2012)

“Doamne, acordă-mi seninătatea de a schimba lucrurile pe care nu le pot schimba, curaj să pot schimba lucrurile pe care le pot schimba și înțelepciunea de a vedea diferența.”

(rugăciunea seninătății-Pașca MD 2008)

Cea mai grea boală este singurătatea.

Măncarea de spital, are gust de singurătate

4.Opinia ta, contează...

Întru-un salon este internat un “om al străzii” și pe parcursul șederii lui, bolnavii află. Cum reacționezi dacă apare elementul de discriminare?

În sala de așteptare a cabinetului medical, există o familie de romi (țigani) care fac gălăgie și deranjează. Ce faci? Cum reacționezi?

Pe coridoarele spitalului, nerespectând programul de vizită, apare o familie de rromi (tigani) ce faci? Cum reacționezi?

-003238-

Îți vine în gardă un pacient infectat cu HIV și-ți spune acest lucru (te informează, îți aduce la cunoștință) doar la sfârșitul consultației/intervenției medicale. Cum reacționezi și cum rezolvi problema?

În gardă este adus un pacient care declară că este infectat HIV. Ce faci?

Te deranjează că în timpul consultației, pacientul vorbește despre Dumnezeu? Ce faci? Cum reacționezi?

În gardă este adusă o mamă cu copilul ei, minor, agresat fizic(bătut). Ce faci? Rezolvi doar problema medicala? Sau încerci să te implici și social? (asistența socială, protecția copilului, poliție)

Pacientul refuză a primi sânge, acesta fiind vital pentru salvarea vieții sale, argumentând că nu-i permite religia. Ce faci?

Un pacient te provoacă oferindu-ți bani pentru
actul medical întreprins. Îi primești?

Un membru din familia celui internat, îți oferă o sumă de bani pentru intervenția medicală realizată. Cum reacționezi?

Pacientul refuză a fi consultat de un medic femeie. Refuzi consultul? Cum reacționezi? De ce?

Pacienta refuză consultația ce trebuia efectuată de un medic bărbat, cerând un medic femeie. Accepți? Reacționezi? Ce faci?

La poarta spitalului, doar ție îți cere portarul
biletul de intrare, celorlalți nu. Cum te simți? Ce faci?

Ești medic și asistenta medicală refuză să mai lucreze împreună cu tine. Te întrebi, de ce?

Nu respecti programul de consultii afisat pe usa cabinetului tau si pacientii sunt nemultumiti. Te deranjeaza? Te afecteaza? De ce?

Ți se atrage atenția asupra ținutei indecente pe care o abordezi ca și cadru medical. Cum reacționezi?
De ce?

Familia unui pacient îți reproșează o culpă medicală. Te afectează? Te simți vulnerabil?

Nu ești de acord cu un diagnostic medical exprimat de un alt coleg pacientului tau.te simți incompetent?

Un pacient te roagă să stai de vorbă cu el, după terminarea programului tau de vizită. Ce faci?

Refuzi în sala ta de operații o femeie chirurg,
pornind de la ideea că este incapabilă și nu e în locul
printre... bărbați? Este corect gestul tău?

Ca medic rezident, ți se spune „stai deoparte, nu atinge ci doar te uita”.te simți discriminat? Ce faci? Cum reacționezi?

Ți-ai programat o după amiază numai cu familia, dar ești anunțat că ai o urgență. Ce alegi? De ce?

La poarta spitalului, portarul te legitimează.
Consideri că are acest drept? Te deranjează?

Cum te simți când din sala de așteptare de la medic, asistenta medicală lasă întâi femeile căsătorite să intre la consult și apoi celelalte. Te deranjează? De ce?

Mama rromă (țigancă) vine la consultații cu copilul. Și-a luat numărul. Îi vine rândul. O iei după număr sau o lași să aștepte până la urmă?

În autobuz stai pe scaun și ți se face observație
că ești tânăr/ă. Ce faci?

Te îndrăgostești de un băiat de altă etnie. Le spui părinților? Ce faci? Cum rezolvi problema?

Te îndrăgostești de o fată de altă etnie. Le spui părinților? Ce faci? Cum rezolvi problema?

Pe stradă te fluieră un băiat. Te întorci?

Ce reacție ai atunci când, fiind martor la o discuție, auzi: “Voi ăștia tineri, nu știți nimic, nu sunteți buni de nimic”...

Te revolti? Simți că ești ai prejudecări?

Întri într-o biserică și te așezi pe o bancă.
Cineva te atenționează:
“Drăguță, acesta nu este locu tău. Ridică-te!” Ce faci?
Cum reacționezi?

Ești îndrăgostit nebunește de colega ta de facultate despre care, afli întâmplător că e țigancă. O mai iubești?

Ești student/ă rrom/ă (țigan/că) și pe coridoarele facultății, un coleg te strigă:

“Bă țigane, stai!” sau “bă ciorile nu pleacă în... țările calde, nu-s păsări călătoare? Tu, ce mai faci, pe aici?”
Cum reacționezi? Ce faci?

Ești țigancă și faci comandă pentru un taxi.
Acesta vine, dar taximentristul când te vede, refuză pe
loc comanda. Ce faci? Cum reacționezi?

Treci în mall pe lângă un copil care plânge și susține că s-a pierdut. Cum reacționezi? Il iei în serios?

La o nuntă se cântă muzică populară pentru toți nuntașii (români, maghiari, germani și țigani). Ești invitată la un ceardaș. Ce faci? Refuzi?

O persoană de etnie romă (țigan). Îți cere voie să ia scaunul liber de la masa ta. Ce faci?

În autobuz pe scaunul liber de lângă tine, se așează un rrom (țigan), te ridici? Te tragi? Te deranjează?

Într-un local, la masa ta, se așează o persoană de etnie rromă (țigan).ce faci? Cum reacționezi?

Describe una sau mai multe situații concrete la/ în care ai fost implicat/ă sau ai avut calitatea de martor la un act de discriminare (Cînd? Unde? Cum? Cu cine? Și de ce?)

5. Propria mea experiență...

1) Am trăit și eu clipa când:

2) M-am simțit vulnerabil/ă când:

3) M-am simțit exclusă atunci când:

4) E corect să fiu discriminat/ă atunci când:

5) Am fost în minoritate și m-am simțit prost când:

4

6) Acceptarea a venit în momentul când:

7) Suntem egali atunci când:

8) Am simțit prejudecata celorlalți când:

9) Scrie ce poți spune:

10) Scrie ce nu poți spune:

11) Exprimă o apreciere pozitivă:

12) Exprimă o apreciere negativă:

6. Nu uita...

Deci, împreună fără discriminare

a) pentru:

- a fi oameni
- a fi mai buni
- a ne îmbogăți valorile culturale
- a considera omul, ființă și nu obiect

b) Știind că vom fi:

- specialiști de mâine care, vom implementa conduite și atitudine comportamentală în cunoștință de cauză, menite de a face din actul medical, un egal și bun comun al tuturor.
- întotdeauna, cel ce va întinde mâna sper ceilalți.

c) putând deveni toleranți:

- informându-ne corect,
- având deschidere spre nou și schimbare
- dând dovadă de responsabilitate
- acceptând diversitatea NU unitatea
- înțelegând mesajul
- punând sănătatea și viața pacientului mai presus de orice
- pornind de la respect și ajungnd în final, tot la el

1998

1999

2000

2001

2002

2003

2004

2005

2006

2007

2008

2009

2010

2011

2012

2013

2014

2015

7. Notițe...

C. Bibliografie

1. Astărăstoae V, Gavrilovici C, Vicol M, Gerely D, Sandu J (2011) – Etică și non discriminarea grupurilor vulnerabile în sistemul de sănătate,” Ed. Gr.V. Popa UMF, Iași
2. Burtea V (2002), Rromii în sincronia și diacronia populațiilor de contact. Ed Lumina Lex, București
3. Coelho P (2012)- Manuscrisul de la Acra, Ed.Humanitas, București
4. Lăzărescu M (1994)- Psihologie clinică, Ed Helican, Timișoara.
5. Pașca M.D. (2013)- Împreună fără discriminare-pliant-UMF- Tg.Mureș
6. Tudose Fl (2003)- Orizonturile psihologiei medicale, Ed Helicon, Timișoara.

7. Rugăciunea lui Maimonides
<http://www.library.da.edu/Kellogg/Bioethics/codes/Maimonides.htm>

8. Jurământul lui Hipocrate,
<http://www.univermedcdgm.ro/ineg/cnt/jurHipocrate.html>

9. Declarația Universală a Drepturilor Omului

10. Legea Drepturilor Pacienților 46/2003

11. Legea 95/2006 privind reforma în domeniul
sănătății.

12. Codul de deontologie medicală -2005

13. Legea nr 202/2002 interzicerea oricărei forme
de discriminare în accesul la toate nivelurile de
asistență medicală

UMFST Târgu Mureș
BIBLIOTECA

UMFST Târgu Mureș
BIBLIOTECA